

**ПОЛТАВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**Циклова комісія правових фундаментальних та професійно-
практичних дисциплін**

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО»

**для студентів денної та заочної форми навчання
спеціальність 081 Право
освітня програма Право**

Програма з навчальної дисципліни «Господарське право» для студентів денної та заочної форми навчання за спеціальністю 081 Право

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Анастасія ПОКРОВСЬКА, викладач, спеціаліст

Програму затверджено на засіданні циклової комісії правових фундаментальних та професійно - практичних дисциплін

Протокол від «__» _____ 2021 року № 1

Голова циклової комісії

_____ Олена ШАЙХАЄВА

Програму погоджено із заступником директора з навчально – виховної роботи

_____ Алла ДИКАНЬ
«_____» _____ 2021р.

ВСТУП

Програма з навчальної дисципліни «Господарське право» для студентів денної та заочної форми навчання за спеціальністю 081 Право.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є суспільні відносини, що виникають у процесі виробництва та реалізації продукції, виконання робіт та надання послуг, а також організаційно-управлінські аспекти даної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Господарське право» тісно пов'язана з такими дисциплінами: «Теорія держави і права», «Цивільне право», «Господарсько-правові документи», «Адміністративне право», «Судочинство у господарських судах», «Трудове право».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Господарське право» є формування у студентів системи знань про господарсько-правові явища, поняття, категорії, галузь права, систему господарського законодавства і практику її застосування. Навчити розуміти закономірності розвитку ринкових відносин в країні, вирішувати проблеми правового забезпечення економіки.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Господарське право» є навчити студентів

орієнтуватися в системі нормативно-правових актів господарсько-правового характеру, професійно оцінювати юридично значущі обставини і кваліфікувати юридичні факти, здійснювати різноманітні юридичні дії відповідно до чинного господарського законодавства; розвивати уміння мислити господарсько-правовими категоріями.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі фахової передвищої освіти повинні:

знати :

- основні господарсько-правові поняття такі, як: відносини у сфері господарювання, методи здійснення цих відносин, суб'єкти господарського права, правовий режим майна суб'єктів господарювання (право власності, право господарського відання та право оперативного управління), спеціальні режими господарювання;

- роль і методи державного регулювання господарських відносин (обмеження монополізму, захист економічної конкуренції, ціноутворення);

- види відповідальності за правопорушення у сфері господарювання;

- загальні положення окремих видів господарської діяльності: торговельної, зовнішньоекономічної, банківської, страхової та ін.

вміти :

- застосовувати господарсько-правові норми при вирішенні конкретних юридичних завдань;

- самостійно складати документи для легалізації господарської діяльності.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Господарське право та господарські правовідносини.

Господарська діяльність та її ознаки

Поняття господарського права України. Основні підходи до визначення предмета господарського права. Предмет, мета та методи господарського права України. Поняття, ознаки та види господарських відносин. Розмежування господарських відносин з іншими видами відносин.

Загальна характеристика правового статусу учасників відносин у сфері господарювання. Основні принципи правового регулювання господарських відносин та їх значення під час здійснення господарсько-правового впливу. Система господарського законодавства України. Кодифікація господарського законодавства, його розвиток та модернізація. Поняття, види та кваліфікуючі ознаки господарської діяльності. Заборони та обмеження на здійснення підприємницької діяльності.

Тема 2. Суб'єкти господарювання: загальна характеристика.

Організаційно-правові форми підприємств

Поняття, ознаки та класифікація суб'єктів господарювання. Фізичні особи — суб'єкти підприємницької діяльності. Фіктивна діяльність суб'єкта господарювання.

Поняття та ознаки підприємства. Види та організаційно-правові форми підприємств. Державні та комунальні унітарні підприємства. Правові підстави створення суб'єктів господарювання. Державна реєстрація суб'єктів господарювання. Ліквідація суб'єкта господарювання та припинення діяльності.

Тема 3. Правове регулювання корпоративних відносин

Поняття та правові ознаки господарських товариств. Види господарських товариств. Особливості правового статусу акціонерного товариства. Порядок створення акціонерного товариства. Правовий статус товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю. Особливості правового статусу повного та командитного товариств.

Тема 4. Інші види організаційно-правових форм суб'єктів господарювання

Поняття та види кооперативів. Виробничі кооперативи. Порядок управління. Господарські об'єднання (асоціації, корпорації). Господарські об'єднання (консорціуми, концерни). Холдингові компанії.

Тема 5. Майнова основа господарювання

Речові права у сфері господарювання: право власності, право господарського відання, право оперативного управління та інші. Майно суб'єктів господарювання та джерела його формування. Майновий стан та облік майна суб'єктів господарювання. Оцінка майна та майнових прав. Використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності.

Тема 6. Господарські зобов'язання.

Правове регулювання господарсько-договірних відносин

Поняття та види господарських зобов'язань. Підстави виникнення та припинення господарських зобов'язань. Загальні умови виконання господарських зобов'язань. Поняття господарського договору та його особливості. Загальний порядок укладення господарського договору. Конкурентні способи укладення господарських договорів. Укладення господарських договорів за рішенням суду. Класифікація господарських договорів. Істотні умови господарських договорів. Порядок зміни та розірвання господарських договорів. Недійсність господарських договорів: підстави та наслідки. Особливості договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства.

Тема 7. Відповідальність за правопорушення

Поняття та форми господарсько-правової відповідальності. Поняття та види санкцій. Штрафні санкції за порушення господарських зобов'язань. Відшкодування збитків, завданих невиконанням (неналежним виконанням) господарського договору. Оперативно-господарські санкції та порядок їх застосування. Поняття та види адміністративно-господарських санкцій.

Тема 8. Правове регулювання банкрутства

Загальні положення процедури банкрутства. Поняття неплатоспроможності та банкрутства. Учасники у справі про банкрутство. Заходи щодо запобігання банкрутству боржника - юридичної особи та позасудові процедури. Стадії провадження у справах про банкрутство щодо юридичних осіб. Судові процедури, які застосовуються до боржника. Розпорядження майном боржника. Санація у справах про банкрутство. Ліквідація у справах про банкрутство. Ліквідаційна маса. Оплата витрат, пов'язаних з проведенням ліквідаційної процедури а черговість задоволення вимог кредиторів. Продаж майна в провадженні у справі про банкрутство. Особливості провадження у справах про банкрутство окремих категорій боржників (страховиків, професійних учасників ринку цінних паперів, фермерських господарств). Відновлення платоспроможності фізичної особи.

Тема 9. Державне регулювання господарської діяльності

Економічна політика держави, її напрями. Форми реалізації державної економічної політики. Поняття та значення державного регулювання економіки. Засоби державного регулювання господарської діяльності. Ліцензування: порядок видачі, переоформлення та анулювання ліцензій. Державна система стандартизації та її правові джерела. Технічне регулювання у сфері господарювання. Оцінка та підтвердження відповідності. Декларація про відповідність та знак відповідності технічним регламентам. Правові джерела регулювання ціноутворення в Україні. Види цін та тарифів, порядок їх встановлення. Відповідальність за порушення законодавства про ціни. Державна підтримка малого підприємництва. Нагляд (контроль) за здійсненням господарської діяльності. Проведення перевірок суб'єктів господарювання.

Тема 10. Правові засади захисту економічної конкуренції

Поняття економічної конкуренції. Загальна характеристика правопорушень у сфері конкуренції. Правовий статус Антимонопольного комітету України, його структура та компетенція. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання.

Антиконкурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю. Зловживання монополією на ринку. Відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Концентрація суб'єктів господарювання та контроль за концентрацією суб'єктів господарювання. Недобросовісна конкуренція та форми її здійснення. Поняття суб'єктів природних монополій та суміжних ринків. Органи, що здійснюють державне регулювання діяльності природних монополій.

Тема 11. Спеціальні правові режими господарювання

Поняття спеціальних (вільних) економічних зон, мета створення, державне регулювання Суб'єкти вільної економічної зони (ВЕЗ). Зміст спеціальних режимів вільної економічної зони (ВЕЗ). Договір на реалізацію інвестиційного проекту. Адміністрація вільної економічної зони (ВЕЗ) та її компетенція. Території пріоритетного розвитку. Особливості правового режиму господарської діяльності. Державно-правове партнерство як форма спеціального режиму господарювання. Технологічні парки. Порядок здійснення господарської діяльності у надзвичайних умовах.

Тема 12. Правове регулювання торговельної діяльності та комерційне посередництво

Торговельна діяльність як різновид господарської діяльності. Види торгівлі та торговельної діяльності. Поняття товару та особливості правового режиму обігу окремих його видів. Організаційні форми торговельної діяльності. Ліцензування торговельної діяльності. Порядок обліку торгівельних операцій. Правове регулювання застосування реєстраторів розрахункових операцій та розрахункових книжок. Правове регулювання виробництва та торгівлі спиртом, алкогольними напоями, тютюновими виробами та пальним. Правове регулювання деяких видів посередницько-торговельної діяльності: поставка, енергопостачання, оренда майна, лізинг.

Тема 13. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Зовнішньоекономічні відносини як об'єкт правового регулювання. Джерела правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Зовнішньоекономічний контракт: поняття, порядок укладання. Вимоги до форми контракту. Право країни, що визначає права та обов'язки сторін. Базисні умови поставок. Правові звичаї міжнародної торгівлі. Захисні застереження. Арбітражне застереження. Порядок розгляду справ інститутами міжнародного комерційного арбітражу.

Тема 14. Правове регулювання ринків фінансових послуг

Поняття та види фінансових послуг. Поняття ринків фінансових послуг. Поняття фінансової операції та її ознаки. Функції та компетенція органів, що здійснюють регулювання ринків фінансових послуг. Інші регулятори ринку. Заходи впливу, що застосовуються у разі порушення законодавства, що регулює діяльність із надання фінансових послуг. Коло суб'єктів, які мають право надавати фінансові послуги. Реєстрація та ліцензування діяльності фінансових установ. Суміщення надання певних видів фінансових послуг. Фінансовий моніторинг та його система.

Фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу. Замороження активів та зупинення фінансових операцій.

Тема 15. Правове регулювання банківської діяльності

Поняття банківської системи України, її структура. Національний банк України: функції та повноваження. Індикативне та адміністративне регулювання банківської діяльності. Система банківських операцій, їх регулювання. Розрахунково-касові операції банків. Правове регулювання касових операцій банків. Права і обов'язки сторін за договором на розрахунково-касове обслуговування. Банківські рахунки та їх види. Порядок відкриття та закриття банківських рахунків. Кредитні операції банків. Види банківського кредиту (банківської позики).

Тема 16. Правове регулювання страхової діяльності

Поняття страхової діяльності. Суб'єкти ринку страхових послуг. Правовий статус страховика. Посередницька діяльність у сфері страхування. Контроль та нагляд за здійсненням страхової діяльності. Компетенція уповноважених органів у сфері нагляду за здійсненням страхової діяльності. Правові особливості договору страхування.

Тема 17. Правове регулювання ринку цінних паперів

Поняття та організація фондового ринку в Україні. Його учасники та регулятори. Державне регулювання фондового ринку. Цінні папери та їх класифікація. Облік права власності на цінні папери. Національна депозитарна система. Правове регулювання емісії цінних паперів в Україні. Види професійної діяльності на фондовому ринку. Організатори торгівлі цінними паперами.

Тема 18. Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні

Поняття та ознаки інвестиційної діяльності. Її співвідношення з підприємницькою та господарською діяльністю. Поняття, ознаки та класифікація інвестиції як правової категорії. Суб'єкти інвестиційної діяльності. Форми участі держави в інвестиційних відносинах. Інвестиційні договори з особливим суб'єктним складом (концесійні угоди, угоди про розподіл продукції, договори на реалізацію інвестиційного проекту в ВЕЗ і ТПР). Поняття спільного інвестування, особливості та класифікація інститутів спільного інвестування. Форми та засоби державного регулювання інститутів спільного інвестування. Поняття, ознаки інноваційної діяльності. Її співвідношення з науковою та науково-технічною діяльністю. Об'єкти та суб'єкти інноваційної діяльності. Загальний правовий режим реалізації інноваційних проектів.

3. Рекомендовані джерела:

1. Конституція України. Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. Офіц.вісн. України. 2003. № 11. Ст. 462.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. Офіц.вісн. України. 2003. № 11. Ст. 461.
4. Мілаш В. С. Господарське право: курс лекцій: у 2-х ч. Ч. 2. Харків: Право, 2008. 496 с.
5. Мілаш В.С. Господарське право: посібник для підгот. до іспиту. Харків: Право. 2019. 328 с.
6. Вінник О. М. Господарське право: навч. посіб. 2-е вид., змін. та доповн. Київ: Правова єдність, 2009. 766 с.
7. Щербина В. С. Господарське право: підруч. 4-е вид., переробл. і доповн. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 640 с.
8. Господарське право: підруч. / О. П. Подцерковний, О. О. Квасніцька, А. В. Смітюх та ін.; за ред. О.П. Подцерковного. Харків: Одиссей, 2010. 424 с.
9. Збірник нормативно-правових актів (Господарське законодавство України: зб. нормат. актів / упоряд. В. С. Мілаш. Харків: Право, 2009. 720 с.
10. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. Відом. Верхов. Ради УРСР. 1991. № 49. Ст. 68.
11. Про споживчу кооперацію: Закон України від 10.04.1992 р. // Відом. Верхов. Ради України. 1992. № 30. Ст. 414.
12. Вінник О. М. Господарські товариства і виробничі кооперативи: правове становище. Київ: Знання. 1998. 308 с.
13. Кибенко Е. Р. Корпоративное право Украины: учебное пособие. Харьков: Эспада, 2001. 288 с.
14. Кочергина Е. А. Содержание организационно-правовых форм предпринимательских обществ: интересы, функции, правовые средства. Харків: Основа. 2005. 233 с.
15. Вінник О. М. Господарське право: курс лекцій. Київ: Атіка, 2004. 624 с.
16. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. Відом. Верхов. Ради України. 2008. № 50. Ст. 384.
17. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 21.02.2006 р. Відом. Верхов. Ради України. 2006. № 31. Ст. 268.
18. Про довірчі товариства: декрет Каб. Міністрів України від 17.03.1993 р. із змінами, внесеними згідно із Законом України від 14.03.1995 р. 1993. № 19. Ст. 207.
19. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини першої статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) № 18-рп/20041 від 1 груд. 2004 р. справа № 1-10/2004. Офіц. вісн. України. 2004. № 50. Ст. 3288.
20. Методичні рекомендації щодо доступу акціонерів та інших заінтересованих осіб до інформації про акціонерне товариство, схвалені рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 26 січ. 2005 р. № 27. Юрид. вісн. України. 2008. № 7.

21. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-ІУ. Відом. Верхов. Ради України. 2003. № 31-32. Ст. 263.
22. Про холдингові компанії в Україні: Закон України від 15.03.2006 р. 2006. № 34. Ст. 291.
23. Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації: Закон України від 07.07.1999 р. № 37. Ст. 332.
24. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 р. № 47. Ст. 251.
25. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21.09.2006 р. № 46. Ст. 456.
26. Про затвердження Порядку відчуження об'єктів державної власності: постанова Каб. Міністрів України від 06.06.2007 р. № 803. Офіц. вісн. України 2007 р. № 43. Ст. 1714.
27. Про концесії: Закон України від 16.07.1999 р. Відом. Верхов. Ради України. 1999. № 41. Ст. 372.
28. Про угоди про розподіл продукції: Закон України від 14.09.1999 р. № 44. Ст. 391.
29. Про фінансовий лізинг: Закон України від 16.12.1997 р. 2004. № 15. Ст. 231.
30. Кучер А. Н. Теория и практика преддоговорного зтапа: юридический аспект. Москва: 2005. 363 с.
31. Беляневич О. А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти): моногр. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 592 с.
32. Бервено С. М. Проблеми договірнього права України: моногр. / С. М. Бервено. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 392 с.
33. Подцерковний О. П. Грошові зобов'язання господарського характеру: проблеми теорії і практики. Київ: Юстініан, 2006. 424 с.
34. Мілаш В. С. Комерційний договір у контексті сучасних ринкових умов: моногр. Харків: Вид. ФОП Вапнярчук Н. М., 2007. 440 с.
35. Луць В. В. Контракти в підприємницькій діяльності: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 576 с.
36. Договоры в предпринимательской деятельности / отв. ред. Е. А. Павлодский, Т. Л. Левшина; Ин-т законодательства и сравнит. правоведения при правительстве Российской Федерации. Москва: Статут, 2008. 509 с.
37. Мілаш В. С. Окремі питання, пов'язані з укладанням господарських договорів. *Підприємництво, госп-во і право*. 2010. № 1. С. 63-67.
38. Мілаш В. С. Теоретико-правові засади господарсько-договірної діяльності. *Вісн. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Серія: економічна теорія та право*. 2010. Вип. 1. С. 203-211.
39. Мілаш В. С. Переддоговірні відносини у сфері господарювання: проблеми теорії та практики. *Право України*. 2010. № 4. С. 258-264.
40. Мілаш В. С. Характеристика суб'єктного складу комерційних договорів і господарсько-договірної правосуб'єктності. *Юрид. наука, практика і освіта: зб. наук. пр.* 2010. Вип. 2. С. 19-43.
41. Чабан О. Об'єкт інвестиційної діяльності як одна з істотних умов інвестиційного договору (контракту). *Підприємництво, госп-во і право*. 2011. № 2. С. 20-23.

42. Гущинська Н. Права й обов'язки сторін за договором купівлі-продажу підприємства як єдиного майнового комплексу. 2011. № 3. С. 28-31.
43. Легенченко М. О. Припинення дії договорів оренди комунального майна внаслідок скасувальної обставини. *Вісн. госп. судочинства*. 2011. № 3. С. 113-116.
44. Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності: Закон України від 23.12.1998 р. № 351-ХІУ. 1999. № 5-6. Ст. 44.
45. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 р. № 270/96- ВР. 1996. № 39. Ст. 181.
46. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-ХІІ. 1991. № 30. Ст. 379.
47. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР. 1996. № 36. Ст. 164.
48. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. Відом. Верхов. Ради України. 2019. № 19. Ст. 74.
49. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. Офіц. Вісн. України. 2001. № 1-2. Ч. 1. Ст. 1.
50. Про заставу: Закон України від 02.10.1992 р. Відом. Верхов. Ради України. 1992. № 47. Ст. 643.
51. Про введення мораторію на примусову реалізацію майна: Закон України від 29.11.2001 р. Офіц. Вісн. України. 2001. № 52. Ст. 2332.
52. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 92. Ч. 1. Ст. 3248.
53. Положення про Міністерство юстиції України: затв. Указом Президента України від 06.04.2011 р. № 395/2011. № 9. Ст. 548.
54. Про судову практику в справах про банкрутство: постанова Пленуму Верховного Суду України № 15 від 18 груд. 2009 р. *Вісн. Верхов. Суду України*. 2010. № 2.
55. Про практику Верховного Суду України у справах про банкрутство: інформ. Лист Вищого господарського суду України від 16.05.2003 р. № 01-8/525. *Вісн. госп. судочинства*. 2003. № 3.
56. Господарське право України: підруч. для студ. юрид. спеціальностей вищих закладів освіти / В. М. Гайворонський, В. П. Жушман, Н. В. Погорецька та ін.; за ред. В. М. Гайворонського та В. П. Жушмана. Харків: 2005. С. 260-280.
58. Джунь В. В. Інститут неспроможності: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні: моногр. 2-е вид., виправл. і доповн. Київ: Юрид. практика, 2006. 384 с.
59. Чернадчук В. Д. Правове регулювання неплатоспроможності банків: навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга». 2007. 230 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: іспит.

5. Засоби оцінювання успішності навчання: усне і письмове опитування, тести, індивідуальні роботи, практичні завдання, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, доповіді, інші види індивідуальних та групових завдань.